

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตน
ของ นายสุรยุทธ์ มาประณีต ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๓/๒๕๕๖

เรื่องพิจารณาที่ ๔๗/๒๕๕๕

วันที่ ๑๓ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖

ประเด็นวินิจฉัย

ประเด็นที่ ๑ มีเหตุยกพรกผู้ถูกร้อง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ เนื่องจากไม่ดำเนินการให้ถูกต้องตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง หรือไม่

ประเด็นที่ ๒ กรรมการบริหารของพรรคผู้ถูกร้อง จะขัดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือมีส่วนร่วมในการจัดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกไม่ได้ ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่พรรคผู้ถูกร้องถูกยุบไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๗ หรือไม่

ความเห็น

ประเด็นข้อที่ ๑ มีเหตุยกพรกผู้ถูกร้องตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้แล้วนั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๒ บัญญัติว่า “ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน

เมื่อครบระยะเวลาการรายงานตามวรรคหนึ่งแล้ว หากพรรคการเมืองใดยังไม่ได้รายงานให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งให้หัวหน้าพรรคการเมืองรายงานภายในระยะเวลาที่กำหนด ถ้าพ้นกำหนดระยะเวลาแล้วยังมิได้รายงานโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการเลือกตั้งดำเนินการเพื่อให้มีการยุบพรรคการเมืองนั้น”

มาตรา ๙๓ บัญญัติว่า “ในกรณีที่พรรคการเมืองใดมีเหตุต้องเลิกตามข้อบังคับพรรคการเมือง แต่พรรคการเมืองนั้นยังมีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ หรือในกรณีที่พรรคการเมืองใดไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง หรือมาตรา ๙๒ ให้ยุบพรรคการเมืองนั้น

เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามวรรคหนึ่ง ให้นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่ามิเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น”

พิเคราะห์แล้ว เห็นว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน เมื่อผู้ถูกร้องได้รับแจ้งการจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองเมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๔๒ จึงอยู่ในหลักเกณฑ์ที่ต้องจัดทำรายงานการดำเนินการของผู้ถูกร้องในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๔ แจ้งให้ผู้ร้องทราบภายในวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๕ นอกจากนี้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๘ วรรคสอง (๕) บัญญัติให้รายงานการดำเนินการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาต้องกระทำโดยที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง ประกอบกับประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่อง วิธีการรายงานการดำเนินการของพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดให้หัวหน้าพรรคการเมืองต้องจัดทำรายงานการดำเนินการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริง โดยอย่างน้อยต้องมีรายการตามที่กำหนดไว้ในแบบรายงานการดำเนินการของพรรคการเมืองตามแบบ ท.พ. ๘

ผู้ร้องได้มีหนังสือ ที่ ลต (ทบพ.) ๐๔๐๑/ว ๑๐๒ ลงวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ เรื่อง การจัดทำรายงานการดำเนินการของพรรคการเมืองในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๔ เพื่อแจ้งให้พรรคการเมืองทุกพรรคการเมืองที่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะต้องจัดทำรายงานการดำเนินการของพรรคการเมืองในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๔ จัดทำรายงานการดำเนินการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามกฎหมาย พร้อมแนบแบบ ท.พ. ๘ ไปด้วย ซึ่งผู้ถูกร้องได้รับหนังสือดังกล่าวทางไปรษณีย์แล้ว เมื่อวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

ผู้ร้องได้รับรายงานการดำเนินการของผู้ถูกร้องในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๕ โดยตรวจสอบแล้วปรากฏว่ารายงานการดำเนินการดังกล่าวไม่ได้กระทำโดยที่ประชุมใหญ่

ของพรรคการเมือง ผู้ร้องจึงมีหนังสือถึงผู้ถูกร้อง ที่ ลต (ทบพ.) ๐๔๐๑/๖๕๓๘ ลงวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๕ แจ้งให้ผู้ถูกร้องนำรายงานการดำเนินกิจการดังกล่าวเข้าพิจารณาในที่ประชุมใหญ่พรรคการเมืองของผู้ถูกร้อง แล้วแจ้งผู้ร้องภายในวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๕ ซึ่งผู้ถูกร้องได้รับหนังสือดังกล่าวทางไปรษณีย์แล้ว เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕ ต่อมาผู้ถูกร้องได้มีหนังสือลงวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๕ จัดส่งรายงานการประชุมใหญ่สามัญประจำปีของผู้ถูกร้องซึ่งมีการรับรองความถูกต้องของรายงานการดำเนินกิจการของผู้ถูกร้องในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๔

ผู้ร้องตรวจสอบรายงานดังกล่าว ปรากฏว่าการประชุมใหญ่พรรคการเมืองของผู้ถูกร้องไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ โดยองค์ประกอบของที่ประชุมใหญ่ของผู้ถูกร้องไม่มีผู้แทนสาขาของพรรคการเมืองไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสาขาพรรคการเมือง เนื่องจากผู้ถูกร้องได้ยุบเลิกสาขาพรรคการเมืองผู้ถูกร้อง จำนวน ๒๑ สาขา และยังไม่ได้ดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองผู้ถูกร้องอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขาตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งผู้ร้องเคยมีหนังสือ ที่ ลต (ทบพ.) ๐๔๐๑/๑๒๘๐๕ ลงวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๔ แจ้งให้ผู้ถูกร้องดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดแล้วโดยผู้ถูกร้องได้รับหนังสือเมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๕๔ แต่ไม่ได้ดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองตามที่กฎหมายกำหนด โดยที่ผู้แทนสาขาพรรคการเมืองเป็นองค์ประกอบหนึ่งของที่ประชุมใหญ่พรรคการเมือง ผู้ร้องจึงมีหนังสือ ที่ ลต (ทบพ.) ๐๔๐๑/๑๕๓๗๑ ลงวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ แจ้งให้ผู้ถูกร้องดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองให้มียกอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขาตามที่กฎหมายกำหนด ผู้ถูกร้องได้รับหนังสือดังกล่าวทางไปรษณีย์แล้วเมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ แต่ผู้ถูกร้องมิได้ดำเนินการแต่อย่างใด

คณะกรรมการการเลือกตั้งมีมติในการประชุมครั้งที่ ๙๙/๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๕๕ เห็นชอบให้ผู้ร้องดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีคำสั่งยุบพรรคการเมืองผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓

จากข้อเท็จจริงดังที่ได้วินิจฉัยข้างต้น เมื่อผู้ถูกร้องไม่มีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขาตามที่กฎหมายกำหนด โดยที่ผู้แทนสาขาพรรคการเมืองเป็นองค์ประกอบหนึ่งของที่ประชุมใหญ่พรรคการเมือง การประชุมใหญ่ของพรรคผู้ถูกร้องจึงมิชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๘ วรรคสอง (๕) ประกอบมาตรา ๒๙ เมื่อครบระยะเวลาการรายงานตาม

มาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง แล้ว พรรคผู้ถูกร้องไม่ได้รายงานให้นายทะเบียนทราบ นายทะเบียนโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเป็นคดีนี้ พิเคราะห์แล้วเห็นว่ามีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองผู้ถูกร้องตามคำร้องของนายทะเบียน จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ ประกอบมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง

ประเด็นข้อที่ ๒ กรรมการบริหารของพรรคผู้ถูกร้อง จะจัดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่หรือมีส่วนร่วมในการจัดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกไม่ได้ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่พรรคผู้ถูกร้องถูกยุบไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๗ หรือไม่

มาตรา ๙๗ บัญญัติว่า “ในกรณีที่พรรคการเมืองต้องยุบเพราะเหตุอันเนื่องมาจากการฝ่าฝืนมาตรา ๔๒ วรรคสอง หรือมาตรา ๘๒ หรือต้องยุบตามมาตรา ๙๔ ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของพรรคการเมืองที่ถูกยุบไป จะจัดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือมีส่วนร่วมในการจัดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกไม่ได้ ทั้งนี้ ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่พรรคการเมืองนั้นต้องยุบไป”

เห็นว่า มาตรา ๙๗ เป็นกรณีที่มีการยุบพรรคการเมืองเพราะเหตุที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายเมื่อมีกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญยุบพรรคการเมืองแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญก็ต้องมีคำสั่งตามมาตรา ๙๗ จะไม่สั่งหรือสั่งเป็นอย่างอื่นมิได้

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น จึงมีความเห็นว่า ให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๓ เนื่องจากไม่ดำเนินการให้ถูกต้องตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง และให้ผู้ที่เคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องจะจัดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือมีส่วนร่วมในการจัดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกไม่ได้ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้อง มาตรา ๙๗

นายสุรชัย มาประณีต

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ